

Överförmyndarnämnden i södra Lappland
Dorotea Lycksele Storuman Sorsele Åsele Vilhelmina kommuner

Välkommen till ditt uppdrag

En introduktionsmanual för förmyndare

Välkommen uppdraget som förmyndare

Syftet med denna manual är att ge dig som nybliven förmyndare vägledning och stöd i ditt uppdrag.

Förmyndare till omyndiga

Personer som inte fyllt 18 år är, enligt svensk lag, omyndiga. Alla omyndiga personer ska ha en vårdnadshavare och förmyndare. Det är normalt sett föräldrarna som är både vårdnadshavare och förmyndare för sina barn tills de har fyllt 18 år men i vissa fall kan en annan person utses som vårdnadshavare eller förmyndare.

*En **vårdnadshavare** ansvarar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran blir tillgodosett. En **förmyndares** uppdrag är att förvalta barnets egendom och företräda barnet i ekonomiska angelägenheter.*

Förmyndare ska vid förvaltning av den underåriges egendom alltid handla på det sätt som bäst gagnar den underårige. Den underåriges medel ska i skälig omfattning användas för hans eller hennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning.

Huvudregeln är att föräldrarna ska sörja för och bekosta barnets dagliga behov (försörjningsplikt). Men i det fall barnet har egna tillgångar som barnet fått exempelvis genom arv och föräldern inte själv har ekonomiska resurser, så får barnets tillgångar tas i anspråk för inköp av cykel, dator, moped eller dylikt till barnet. De tillgångar därutöver som inte används till barnet ska placeras på bank eller motsvarande i barnets namn. Förmyndaren får alltså inte sammanblanda sin egen eller annans ekonomi med barnets, till exempel genom att sätta in barnets medel på konto i sitt eget namn.

Föräldrar får heller inte ge bort barnets tillgångar till exempelvis ett syskon för att utjämna en eventuell orättvisa mellan barnen.

Som huvudregel gäller att föräldrarna fritt bestämmer hur barnets tillgångar ska användas till barnet. I vissa fall kan dock föräldrarnas förvaltning av barnets tillgångar övergå till kontrollerad förvaltning eller särskild överförmyndarkontroll. Föräldrarna måste då bland annat redovisa barnets tillgångar till överförmyndarenheten.

Kontrollerad förvaltning

Huvudregeln är att förmyndarna bestämmer hur den underåriges tillgångar ska användas och placeras. Det finns dock förhållanden som begränsar förmyndares fria förvaltning. Det kan exempelvis handla om att den underårige äger fast egendom, eller andra tillgångar med villkor om överförmyndarkontroll såsom försäkringsutbetalningar, eller arv. Även värdet på den underåriges tillgångar är avgörande.

När det totala värdet på tillgångarna överstiger 8 prisbasbelopp gäller kontrollerad förvaltning. Det innebär att förmyndarna är redovisningsskyldiga för sin förvaltning, samt att överförmyndarnämndens samtycke krävs för vissa placeringar av den underåriges tillgångar, exempelvis vid placering i aktier.

Särskild överförmyndarkontroll

Huvudregeln är att förmyndarna bestämmer hur den underåriges tillgångar ska användas och placeras. Det finns dock förhållanden som begränsar förmyndares fria förvaltning.

Viss egendom kan tillfalla underåriga under villkor om särskild överförmyndarkontroll. Det kan exempelvis vara egendom som den underåriga fått genom arv, testamente, eller förmånstagarförordnande. Tillgångar tillfaller en underårig med villkor om särskild överförmyndarkontroll den underåriges räkning ska sättas in hos bank med uppgift om att medlen inte får tas ut utan överförmyndarnämndens tillstånd. Disponering av konto endast med överförmyndarnämndens medgivande brukar kallas för överförmyndarspär.

I övrigt gäller samma regler som vid kontrollerad förvaltning, det vill säga att förmyndarna är redovisningsskyldiga för sin förvaltning, samt att överförmyndarnämndens samtycke krävs för vissa förvaltningsåtgärder, såsom placering av den underåriges tillgångar i aktier.

Särskild förordnad förmyndare

I regel är föräldrar vårdnadshavare och förmyndare för sina barn tills de fyllt 18 år, men det finns situationer då ett barn av olika skäl måste få en ny ställföreträdare som kan företräda barnet till myndighetsdagen. En underårig kan få en särskilt förordnad vårdnadshavare utsedd av tingsrätten om förmyndarna är avlidna eller av annan anledning inte kan fullgöra vårdnaden. I vissa situationer kan en underårig behöva en tillfällig god man, till exempel om både barn och förmyndaren är delägare i samma dödsbo, om barnet ska köpa en fastighet eller bostadsrätt tillsammans med en förmyndare, om den underåriga och förmyndaren i en annan situation har motstridiga intressen eller om du på grund av sjukdom inte kan sköta förmyndarskapet.

En särskilt förordnad förmyndare ansvarar för förvaltningen av barnets tillgångar och företräder barnet i ekonomiska angelägenheter. Det som skiljer särskilt förordnade förmyndares uppdrag från legala förmyndare, är att särskilt förordnade förmyndare alltid är skyldiga att redovisa för förvaltningen av tillgångarna.

Pengar som har satts in hos bank får tas ut endast efter samtycke från överförmyndarnämnden. Endast pengar som behöver hållas tillgängliga för den enskildes uppehälle får disponeras av förordnade förmyndare utan överförmyndarnämndens samtycke.

Ibland kan en medförmyndare utses som stöd till ordinarie förmyndare. Tingsrätten utser ersättare för föräldrar om dessa avlider eller inte kan sköta förmyndarskapet.

Skyldigheter för dig som förmyndare

- Förvalta barnets egendom och se till hans eller hennes ekonomiska intressen.
- Se till att dödsbo som barnet äger del i skiftas inom sex månader.
- Se till att värdet av barnets egendom bevaras och ger skälig avkastning
- Upprätta och lämna in en förteckning över barnets tillgångar och skulder senast två månader efter det att registreringen är gjord.
- Lämna in en årsräkning över föregående års förvaltning senast den sista februari.

Du har hand om barnets egendom och beslutar om rättshandlingar som rör egendomen. Om barnet fyllt 16 år ska du höra med honom eller henne i viktiga frågor. Barnet får normalt bestämma över egen intjänad lön.

Du ska se till att barnets medel i skälig omfattning används till hans eller hennes uppehälle, utbildning eller nytta i övrigt. Övriga medel ska placeras så att värdet bevaras och att de ger en skälig avkastning.

Du får inte blanda barnets pengar eller värdepapper med dina egna tillgångar eller någon annans. Om du har flera barn ska varje barn ha personliga konton för sina sparmedel.

Du ska i första hand försörja eget barn med dina egna medel. Om barnet får pension eller själv har besparingar av större omfattning kan du använda barnets medel för hans eller hennes dagliga levnadskostnader.

Du får aldrig använda barnets tillgångar för övriga familjemedlemmars behov. Överförmyndarnämnden kan i undantagsfall ge samtycke till att barnets inkomst får användas som stöd till anhörig.

Det finns också ett generellt gåvoförbud. Det innebär att du inte får ge bort barnets egendom vare sig till syskon eller till andra, förutom personliga presenter av mindre värde. Kontakta oss på överförmyndarenheten om du är osäker.

Inkomster

Alla barn bör ha ett bankkonto. Om överenskommelse finns att barnbidrag betalas ut direkt till familjehemmet ska skriftligt underlag som visar på detta bifogas årsräkningen. I dessa fall ska endast inkomster och utgifter tillhörande barnets konton tas upp i redovisningen.

Betalas barnbidraget ut till förmyndares konto får det endast studsas på detta konto och ska omgående överföras till ett konto i barnets namn alternativt familjehemmet. I dessa fall ska redovisning av barnbidraget ske i årsräkningen.

När det gäller ersättning från CSN är betalningsmottagaren förmyndaren. Om förmyndaren har gjort den bedömningen att den minderårige kan förvalta denna ersättning själv ska denna ersättning liksom barnbidraget bara studsas på förmyndarens konto för att föras över till konto som tillhör den minderårige. Om förmyndarens bedömning är att den minderårige ska få disponera del av CSN eller att utbetalning ska ske i mindre belopp ska ytterligare konto

öppnas i barnets namn. Ersättning gällande barnet ska alltså aldrig förvaras på förmyndarens konto.

Som förmyndare är man redovisningsskyldig till överförmyndaren vilket innebär att man har en skyldighet att redovisa den minderåriges ekonomi samt inkomma med de underlag som överförmyndaren behöver för att utföra sin tillsyn.

Om barnpension skall betalas ut till barnet skall denna ersättning betalas ut till ett konto i barnets namn. Detta konto skall överförmyndarspärmas av banken mot uttag av förmyndaren utan överförmyndarnämndens tillstånd – se medföljande broschyr från Svenska Bankföreningen för att få information om hur barns medel ska hanteras på banken.

Vissa handlingar kräver överförmyndarnämndens samtycke

Vissa rättshandlingar kräver samtycke från överförmyndarnämnden. Kontakta överförmyndarenheten om barnet ska:

- Ta ut medel från överförmyndarspärmat konto
- Köpa, sälja, upplåta eller inteckna fast egendom, tomträtt, bostadsrätt eller byggnad på arrenderad mark
- Ta emot gåva av ovanstående egendom
- Köpa aktier eller kapitalförsäkring
- Ta upp lån, inklusive avbetalningsköp, eller skulle bli aktuell för borgen eller pantsättning
- Låna ut pengar
- Driva rörelse om barnet har fyllt 16 år eller om du själv ska driva näringsverksamhet för barnets räkning, t.ex. om barnet, oavsett ålder, blir delägare i lantbruksfastighet

Redovisning

I årsräkningen ska du efter varje kalenderår redovisa tillgångar, skulder samt inkomster och utgifter för den egendom du förvaltar som förmyndare. För anteckningar och spara alla underlag för inkomster och utgifter.

I vissa fall kan överförmyndarnämnden besluta om en förenklad årsräkning eller att du inte behöver lämna in någon årsräkning alls. Fråga överförmyndarenheten om vad som gäller för din del.

Du kan få ersättning mot att du redovisar den tid som uppdraget krävt. Spara också kvitton för utlägg och körjournal för bilersättning. Om du tidigare varit familjehemsförälder beviljar normalt inte överförmyndaren någon ersättning.

När ditt uppdrag upphör, vanligtvis när barnet fyller 18 år, ska du senast en månad därefter lämna in en sluträkning till oss om du inte tidigare har fått ett beslut om.

Material för att redovisa inkomster och utgifter finns på vår hemsida:

www.lycksele.se/ofnblankett

Om Överförmyndarverksamheten i södra Lappland

Överförmyndare är en kommunal tillsynsmyndighet som ska kontrollera att förmyndare, gode män och förvaltare sköter sina uppgifter. I varje kommun måste det finnas en överförmyndare eller en överförmyndarnämnd. Numera kan en kommun även bilda en gemensam överförmyndarnämnd med en eller flera andra kommuner. I Lycksele, Sorsele, Dorotea, Åsele och Storumans kommuner har man fattat beslut i kommunfullmäktig i respektive kommuner om att ha en gemensam nämnd och verksamhet. Syftet med denna samverkan är att långsiktigt kunna upprätthålla kompetens, kvalitet och ge god service till både medborgare och ställföreträdare. Nämnden är ansvarig för alla beslut som fattas, men under nämnden jobbar fyra heltidshandläggare som jobbar på delegation av nämnden i vissa frågor - det är handläggarna som sköter kontakten med ställföreträdare, utreder behovet av stöd och fattar vissa beslut. De beslut som handläggarna inte har delegation att fatta ska gå via nämnd innan beslut tas i frågan.

Om du har frågor, funderingar eller känner dig osäker i ditt uppdrag som god man eller förvaltare är du alltid välkommen att kontakta oss på överförmyndarenheten.

Överförmyndarenheten i södra Lappland

Telefontid, vardagar 10:00-12:00
0950-168 50

Postadress

Lycksele Kommun
Överförmyndarenheten
921 81 LYCKSELE

Myndighetsmejl: overformyndarnamnd@lycksele.se

Webbplats: www.lycksele.se/ofn